

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Generaal Register, van Woorden en Zaaken in dit Werk begrepen

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

G E N E R A A L
R E G I S T E R,
Van WOORDEN en ZAAKEN in dit Werk begrepen.

A.

Aalbeffen hoe een wyn uitleeveren. 198.

— uit dezelfs moet een goede Brandewyn gedistilleerd. *ibid.*

— hoe veelerley zyn. 199

— hoe aangeteeld werden. *ibid.*

— welker ſtek goed is *ibid.*

Aanmerkingen over het tweede en derde Snoeyen, inzonderheid van Steen-vrugten. 179

— omtrent het ſnoeyen van Boomen. 163. & ſeq.

— omtrent Peer- en Perzik-boomen. 160

— over de eerste ſnoeying in February en Maart, over Boomen van Steen-Vrugten. 175

Aarde hoedanig is beſchreeven. 17. & ſeq.

— alle niet bekwaam voor Vrugten. 19

— welke in een Thuin bekwaam is. 3

— hoe diep moet zyn. 4

— hoe geſpit en bemest moet werden. 4

— hoe behandeld moet werden om goed te zyn. 24.

— welke aan malkanderen kleeft, kout en nat is. 27

— om die te verbeteren, drie dingen van nooden. 28

— hoe deugdzaam word. 28

— welke in deeze, 'en welke in geene Landen goed is. 29

— welke kleur de beſte is. 39

— hoe ligtvoerig gemaakt. 32

— hoe vrugtbaar gemaakt. *ibid.*

— nooit te vaſt op de wortel geſtampt. 134

— waar door vrugtbaar gemaakt.

41

— met welke hoedanigheid geſchaapen. *ibid.*

— wanneer niet omgeſpit. 34

— welke bekwaam zy voor elk ſoort van Vrugtboomen. 55

— wanneer en hoe bebouwd. 37

Abrikoozen welke de beſte. 6

— te ſterk droogende, hoe te behandelen. 56

— welke bemind werden. 125

— hoe geſnoeid werden. *ibid.*

Abrikoos en Perzik-boomen, dikwils van de Luis aangetaſt. 207

Abrikoos-boomen aan Schuttingen heel laag zynde, en die te weelig waſſende, hoe behandeld moeten werden. 179

Afknypen in 't ſtuk van Hovenieren hoe geſchied. 186

— omtrent welke Vrugten gedaan werd. *ibid.*

— aan welke Boomen gedaan werd. *ibid.*

Akkerbouw wanneer geſchieden moet. 34.

— beſchreeven. 31

— waarom geſchied. 31

Ambret-peer hoedanig is. 89

Angober-peer beſchreeven. 110

Appel-boomen welke in de harde

Gg

win-

GENERAAL

winter gefchonden, en welke niet geraakt waren. 116
 Appelboomen welke de beste zyn. 127
 Appelen welke goed zyn om raauw of gefloofd te werden gegeten. 117
 — welke de beste zyn. 7
 — welke het meest geplant moeten werden. 112
 April, een maand, waar in moet agt gegeven werden. 184
 Arbrenyns wortelen hoe dik moeten zyn. 135
 Avant-Perzikken waarom bemind werden. 121
 Augustus, een maand, leeverd aangehaame Vruchten. 69
 Aurea Libertas-Appel welke is. 120.
 B.
 Bon-Chretien Peeren, waarom schoon en heerlyk. 79, 80
 — wanneer in deze Landen uitmuntende zouden zyn. 81
 — waarom Bon genoemd. ibid.
 — de Eté Muskée-Peer beschreeven. 107
 Bon-Chretiens-Peeren welke een middelmaatige deugd hebben. 81
 Bon-Chretiens d' Espagne Peer hoedanig is. 111
 Bergemot-Peer zeer geroemd. 90
 — waar van daan deszels gebrek. ibid.
 Bergemotten welke en waarom laate zyn. 86
 Befidery-Peer hoedanig is. 110
 Blanket-Peer beschreeven. 103
 Boom welke waardig om gekoozen te werden. 6
 — uit de Aarde zynde, hoedanig weezen moet. ibid.
 — hoe behandeld moet werden. 7
 — welke wel gesteld van wortel is. 130, 131
 — de geheele Zomer groen geble-

REGISTER.

ven, en weinig lot fchietende, wat daar van te verwagten, en hoe te behandelen. 153
 — in het andere Jaar te doen wafsen, hoe gefchied, ibid.
 — die aan het top-end maar eene dikke tak maakt, hoe behandeld moet werden. 155
 — welke wel wast, hoe te behandelen. 156
 — die het eerste Jaar aan eene kant alle takken komt te fchieten, hoe te behandelen. 157
 — na om laag bloot en kaal, niet goed. 158
 — oud en quarrelende, wanneer nieuwe en goede zy-takken begint te maaken. 165
 — wanneer moet gefnoeid werden. 166
 — aan Heining of Latting, waar uit afgenoomen, dat haast sterven zal. 169, 170
 — op de eene zyde sterk en kragtig, en zwak en schaars hout op de andere kant, hoe te helpen. 174
 Boomen, die laag zyn, hoe geënt moeten werden. 6
 — te snoeyen, hoe en met wat omzigtigheid gefchied. 10. & seq.
 — wanneer men teegen Muuren enz. aanlegt. 14.
 — der zelve cierlykheid aan Schuttingen, waar in bestaat. ibid.
 — waarom zonder omfpieten groejen. 38, 39
 — te bemesten, of het goed is. 52
 — welke moeten bemest werden. ibid.
 — welke in een kleine Thuin moeten zyn. 65
 — uitkiezing in Kwekeryen of eige Enteryen. 127
 — welke gemeenlyk puik goed zyn. 128
 — wel-

GENERAAL REGISTER.

— welke stel moeten hebben. ib.
 — Stamboomen, die hoog zyn, in de lugt te planten, hoe geschied. 129
 — hoe moeten opgenoomen werden. 131
 — die hoog zyn, hoe geplant moeten werden. 135
 — die laag zyn, hoe geplant moeten werden. ibid.
 — die opgaan in de ope lugt, waarom lyn-regt geplant moeten werden. 138
 — die zwak of sterk wassende zyn, op zekere tyd moeten gesnoeid werden. 144
 — waar in de fraayigheid aan Heiningen bestaat. 146
 — aan Lattingen hoe aan te leggen. ibid.
 — hoe in zyn fleur en vrugtbaarheid te houden. 159
 — welke weelderig groeyen, hoe worden getemt. 171
 — die geil groeyen, hoe behandeld moeten werden. 185
 — die weelig opgroeeyen, hoe behandeld moeten werden. 187
 — van de kanker of wolf aangetast hoe te behandelen. 207
 Boomtjes, die laag zyn, hoe geplant. 160
 Bourdon-Peer beschreeven. 109
 Bure-Peer zeer geprezen. 85
 — waarom zo genoemd. ibid.
 — een van de beste Peeren. 90
 Burées wanneer men korten mag, en moet als andere Peeren snoeyen. 166
 C.
 Citroen de Zirene-Peer al lang bekend in Holland.
 D.
 Dantzicker Kant-Appel beschreeven. 12
 Daufine-Peer hoedanig is. 99

December wat Vrugten heeft. 72, 73
 Double Fleur-peer beschreeven. 110
 Doyonne-peer hoe genoemd. 107
 — beschreeven. ibid.
 — waarom gehouden voor de Poire Sinjora. ibid.
 — wat in haar byzonders is. 108
 Druiven hoe bewaard kunnen worden. 71, 72
 — welke in Holland de beste. 197
 Dubbelde geele Krappe-kreun, welke is. 119

E.

Ent. een beeter als twee op een Stam 162
 — hoe lang gespeent moet wezen, eer men die in de Aarde steekt. 209
 — hoedanig zyn moet. ibid.
 Enten welke de beste zyn. 210
 d'Epine d'Hyver wat voor een Peer is. 89, 93
 d'Epine d'Hyver-peer hoe behandeld moet werden. 93
 Espagne, anders de Saint-Sanson-peer, hoedanig is. 109

F.

Fyn-Noljet of Pomme d'Anis-Appel, welke is. 118
 Fleur de Guigne-peer hoedanig is. 106
 Frank Royaal-peer hoedanig is. 110
 Frankryk waarom lekkere Peeren heeft. 118
 Fruiten van alderhande slag te hebben binnen twintig dagen, hoe geschied. 76
 Fruiten wanneer beginnen te minderen. 74
 Fruitekamer hoedanig wezen moet. 90

G.

St. Germain-Peer een goede Peer. 97
 Gieten van de Aarde somtyds meer schaade als goed doende. 34
 Gom, een byna ongeneesfelyke ziekte
 G g 2 in

GENERAAL REGISTER.

- in de Perzik-boomen en Steenvrugten. 208
 — hoe te helpen. *ibid.*
 Griffelen by insplyting op oude Boomen waarom geschied. 161
 — wat daar omtrent aan te merken. 162
 — der Boomen wanneer geschied. 208
 — hoe en wanneer gescheid. 16.
 — der Karstjanje-boomen, wanneer in Vrankryk geschied. *ibid.* (41
 Gronden welke gebreeken hebben. 40,
 — die vogtig zyn, waar toe bekwaam. 61
 Gros Oignonnet, wanneer ryp. 110, 111
 H.
Haazenooten, welke de beste zyn. 202
 Heining-boom welke hoedanigheden hebben moet. 181
 Heiningen in Thuienen te planten, waarom goed. 65
 Herfst-bergemot, inzonderheid de Muskée, waarom haar lof verdiend. 85
 Herfst-vrugten welke zyn. 114, 115
 Hovenieren wat vermaak in zig heeft. 1. 3.
 Hoveniers op hoe veelerley wys de Perzik-boomen behandelen. 184
 Hout-tak welke is. 172
 Hout-knopjes kenteeken welke is. 176
 I.
January wat Vrugten heeft. 74
 July, de maand der blozende Fruiten genaamd. 68
 K.
Kaneel-peer, inzonderheid de dubbele, zeer geurig. 105
 Kanker in de Boomen hoe zig openbaard. 265
 Karakter-Appel hoedanig is. 119
 Kassolette-peer hoedanig is. 103, 104
 Knop, zo twee of drie takken schie-
 hoe moet behandeld werden. 184
 Knoppen, die goed zyn, welke. 150
 Knoppen af te breeken, wanneer geschied. 183
 Kolmer-peer hoedanig is. 97, 98.
 Korpendu-appel beschreeven. 118
 Koude gronden wanneer omgespit. 34
 Krazane-peer, waarom Bergemot-Krazane genoemd. 96
 Kruisbeyen hoe veelerley. 199
 — wanneer moet erfnoeid worden. *ibid.*
 — hoe witte kunnen verkreegen worden. *ibid.*
 L.
Lak-perzik zeer goed. 122
 Latting-boom hoe een leelyke en schadelijke ongestalte krygt. 190, 191
 — wanneer moet gefnoeid werden. 168
 Liefhebbers hoe handelen met Boomen, die oud werden. 166
 Louise Bonne-peer hoedanig is. 98
 M.
Marquizin-peer beschreeven. 97
 Martin-sec-peer beschreeven. 99
 Mees-Kops-zoet Appel uit een karrel gewonnen, beschreeven. 119
 Merikaton Perzik zeer goed. 121
 Mest waar by vergeleeken. 42
 — by zout vergeleeken. 43
 — wat is. 44. & seq.
 — uit welke dingen bestaat. 45
 — hoe vergaderd word in Brabant. 46
 — welke eigenschappen heeft. 46
 — welke deugd bezit. 47
 — wanneer gebeezigt moet werden. 48
 — hoe wel gebruikt word. 48
 — hoe veel moet geleid worden. 49
 Mesten waarom geschied. 39, 40
 — op

GENERAAL REGISTER.

- op den peilflok hoe gefchied. 48
  - hoe gevoeglykft gefchied. 50
  - Meffire-Jan-peer hoedanig is. 100
  - wanneer wel groeid. *ibid.*
  - Miffelen waar op gezoogd en waar gezet. 202
  - Moerbeyen-boom welke de beste. 200
  - hoe een regte Stam kan verkreegen werden. *ibid.*
  - waar beft opneemt. 200
  - wanneer draagd. *ibid.*
  - Moeskruiden waarom kwaad by de Stam van de Boomen. 39
  - Muuren of Schutting zeer goed in een Thuin. 120
  - Muskaat Fleury-peer zeer voortreffelyk. 107
  - Muskaat Robert hoe lang Vrugten befchaard. 105
- N.
- November, een maand, welke Vrugten voortbrengt. 72
- O.
- Occuleeren wanneer en hoe gefchied. 209
  - Oktober, een maand, hoedanige Vrugten geeft. 71
  - Omspittingen der Aarde, veel gefchied, goed en nut. 35, 36
  - Ondervinding van de Fruiten, hoe veel dingen leerd. 74, 75
  - Orange-Verte-peer hoedanig is. 107
- P.
- Paas-appel waarom zo genoemd, hoedanig is. 119
  - Paradys-appel, waar toe bekwaam, en waar tierd en groeid. 118
  - Peeren welke de beste zyn. 7
  - op welke wyze lang bewaard kunnen werden. 58
  - welke hoedanigheeden hebben moeten. 62. & feq.
  - welke lekker zyn, gegroeid in Nederland, 83. 84
- te vroeg afgeplukt of afgevallen, hoe haare ryphed krygen. 91
  - welke zyn, zonder welke nooit een Tuin moeft wezen. 93
  - op Quee geënt, waarom blyven teedere Boomtjes. 100
  - zeer verfcheide opgehaald. 101. 103
  - welke het meeft geplant moeten werden. 112
  - hoe gegriffeld en geocculeerd. 113
  - om te braden en flooven, welke zyn. 115
  - Peere-boom kwynende, welke is. 54
  - waarom in een Thuin goed. 65.
  - welke uitgekoozen moeten werden, om alleen tot een Heining geplant werden. 79. & feq.
  - die opgaan, hoe te planten. 113
  - waarom in groote Thuiten te planten. *ibid.*
  - waarom op de kant van de groote wandel-paden gezet, *ibid.*
  - welke de beste. 128
  - Perzik-boom fchietende teere en zwakke takjes, hoe behandeld moet werden. 181
  - Perzik haaft en groot te zien, hoe gefchieden kan. 176
  - Perzikken welke de beste. 6
  - te sterk dragende, hoe behandeld moeten werden. 56
  - op Abrikoos geocculeerd, hoe te behandelen, op dat lang zouden dueren. 67
  - die klein zyn, overtreffende in fmaak de groote. 94
  - deugdzaamheid waar in beftaat. 122. & feq.
  - hoe behandeld moeten werden. 123
  - op Abrikoos, hoe daar omtrent zig te gedraagen, *ibid.*
  - en Abrikoozen waarom ligt bederven. 148

GENERAAL REGISTER.

- wanneer aangebonden. 169
 — laat in 't Jaar te snoeyen, wat omgemakken baard. 178
 Petit-oin-peer hoedanig genoemd. 98
 — beschreeven. 99
 Piramiden welke zyn en hoe waardig. 65
 Planten wanneer en hoe geschied. 8
 — welke vogt willen hebben. 33
 — in wat Maanden, en wanneer geschied. 137
 Poire Sinjora-peer op Quee staande, zeer aangenaam. 105
 Poire de Vigne-peer beschreeven. 105
 Poire d' Angleterre-peer hoedanig is. 111
 Poire Portaal-peer beschreeven. 100.
 101
 — roodagtig plekje krygende is lekkerder. *ibid.*
 Poire Magdaleene-peer hoedanig is. 109
 Poire de Roseline beschreeven. 111
 Poire Sans Peau peer zeer goed. 106
 Pome d'Api hoedanig is. 118
 Pome de Jeruzalem welke is. 118
 Pruimen behaafdheid welke is. 124
 — hoe veel soorten goed. *ibid.*
 — waarom nooit by Perzikken enz. mogen werden geplant. *ibid.*
 Q.
 Queeken door Occulatie wanneer geschied. 16
 Quee-peeren voor Quee-appelen gegagt. 201
 — waar en waarom geplant. *ibid.*
 Quisse-Madame-peer hoedanig is. 102
 R.
 Ranken aan den Wyngaard veel en weinig gelaaten. 194
 Reegen waarom schaadelyk voor de Boomen, die men plant. 138
 Renetten met hoe veel naamen onderscheiden. 117
 — waar van daan een kwaade reuk krygen. 117
 Robein-Peer welke naamen heeft. 96
 — haar gedaante. *ib. d.*
 Roode Zoomer of Herist en Winter-Kalevilles-appelen beschreeven. 117
 Rozelet-peer geroemd en beschreeven. 94, 95
 — ligt beurzigt geworden. 95
 Ronville-peer beschreeven. 110
 S.
 Saffery-peer beschreeven. 89, 92
 Schapendrek, en welke zeer goed om te messen. 50
 September, een maand, brengt voort schoone Vruchten. 70
 — waarom de Appel-dragende Herist genoemd. 71
 Sneeuw op welke gronden goed is. 38
 Sneeuw-water dringt zeer diep in de Aarde. 38
 Snoeyen der Boomen wanneer en hoe geschied. 141
 — waarom gedaan word. *ib.* 143.
 — voor de tweede en derde maal, waarom dienstig. 179.
 — sterk in de Zomer, waarom niet geschieden mag. 185
 — der Boomen, die wegens ouderdom beginnen te kwynen. 188
 — waar toe geschied. *ibid.*
 — van Heiningboomtjes, welke gebreeken daar omtrent zyn. 189
 — van Latting-boomen, welke gebreeken daar omtrent begaan worden. 190
 — der Wyngaarden, wat dingen daar waargenomen moeten werden. 195
 Snoeying van zwakke en lange Takken hoe best gedaad. 164
 — van Perzik Boomen wanneer geschied, en hoe gedaan moet werden. 176
 — die

GENERAAL REGISTER.

- die de derde is, waarom moet
gedaan werden. 183
- Snoey-tyd welke is. 144
- Somer-peeren welke zyn. 114
- Soorten van Appelen en Peeren, hoe
veel 'er wel zyn, en welke de over-
lekkerste. 57
- van Vruchten, wat haar aart be-
langd, hoe veel zyn. 58
- Spitten wanneer zorgelyk. 36
- T**ak, die oud en al te lang is, waar
geknot en wat voordeel geeft. 23
- Takjes, die dún zyn, hoe daar mede te
doen. 157
- die onnozel en dun zyn, waar-
om te bewaaren. 173
- in't laatst van July of begin van
Augustus uitgeschooten, waarom
altoos zwakke takjes zyn. 181
- Takken die ondeugend en schaadelyk
zyn, hoedanige. 142
- hoe wel te kennen. 147
- hoe goed en kwaad wel te ken-
nen. 149
- die zwak en sterk zyn, welke.
150
- wel te snoeyen hoe geschied.
153
- die zwaar zyn, lang te snoeyen,
een mislag. 158
- van Boomen oud en afgeknot
zynde, waar voorkoomen. 167
- wanneer kruisseling moeten
loopen. 168
- die zwak en lang blyven, en
noodig zyn, hoe te versterken. *ibid.*
- wel te oordeelen, wat diend
aangemerkt. 169
- die dun en ordentelyk zyn,
waarom te zoeken. 186
- Thuin goed te maaken. 20
- hoe veel teekenen van een goe-
de Aarde 'er zyn. 21, & seq.
- tot vrugbaarheid hoe aan te
leggen. 60
- Thuinen met Fruit-boomen hoe be-
handeld worden. 31
- hoe bearbeid werden. 32
- die tameiyk groot zyn, hoe te
beplanten. 106
- Thuinluiden mislag omtrent mesten.
52
- Thuinier hoe zyn Thuin kan ordon-
neeren. 2, 3.
- wat doen moet om een goede
Aarde te hebben. 24
- hoe zig moet gedragen in war-
me Jaaren omtrent de Vruchten. 68
- Thuiniers-toeleg omtrent Vruchten,
welke is. 66
- V.
- Virgilleuse-peer heeft verscheide na-
men. 112
- beschreeven. 87
- waar en hoe best tierd. 88
- welke hoedanigheden heeft. 89
- of andere Franse Peeren, waar-
om een mufte en vieze smaak kry-
gen. 90
- Vrucht-boomen welke ziekte onderhe-
vig zyn. 206
- Vruchten deugd welke is. 206
- welke vroeger rypen. *ibid.*
- welke in verscheide maanden
rypen. 68
- waarom weinig aan zwakke
Boomtjes gelaaten. 168
- die te veel zyn, hoe afgebroom-
den moeten werden. 203
- die te dicht of te bedekt staan,
hoe lugt te geeven. 204
- Vrucht-en Moes-thuinen hoe geschikt
moeten werden. 5
- Vrucht-knoppen waarom niet aan
zware en sterke Takken komen. 151
- waar toe dit aanleiding heeft
gegeven. *ibid.*
- knop-

GENERAAL REGISTER.

— knoppen van Appel- en Peere-
boomen, wanneer gevormd. 172
— knoppen aan de top-enden der
Takken koomende, waarom groo-
ter en beeter gevoed als andere. 168
Vrugt weikersyp werd. 205

W

Waarneemingen omtrent de Boo-
men, welken zyn. 126
Waterlooten van Perzik- en Abri-
koos-boomen hoe behandeld wor-
den met snoeyen. 172
Winter-vrugten waarom niet te lang
aan de Boomen mogen blyven. 73
— vrugten welke zyn. 114
— vrugten altyd beeter; als die
wat langer aan den Boom hebben
gestaan. 205
Wyngaard wanneer en hoe gegrif-
feld. 2
— te planten hoe gedaan moet
werden. 194
— waarom gefnoeid moet wer-
den. *ibid.*
— wanneer moet gefnoeid wer-
den. 195

— omtrent dezelve te snoeyen,
wat dingen waargenoomen. 196
Wyngaarden niet sterk te bemesten
50.
— op hoe veelderley wyze voort-
geteeld. 192.
— hoe in de koude bewaard wer-
den. 197
Wolf zeer schaadyke ziekte onder
de Boomen. 206
— hoe te helpen *ibid.*
Wortelen, die dicht zyn, waarom af-
getoken. 36
Wortels uit Stam of afgesneede top-
enden komende, welke beeter of
slegter zyn. 134
— wel te snoeyen, hoe geschied.

Z
Zafferaan Zomer-peer zeer geroemd.
81.
Zomer-peeren waarom ligt beurs
werden. 103
Zon hoe veel Muuren of Schuttingen
beschynd. 120
Zwolfe Perzik hoedanig. 121

E I N D E.

— waarom welk en welke
boom en plant
die is veel van hoe slegter
kennende worden. 109
— die is hier al te beeter
moest te weeten. 209
Vrugt en bloem hoe geslacht
moeten weeten?
Vrugt hoe en waarom niet aan
zware en zwaar planten
— wat voor dit anleiding heeft
gegeven. *ibid.*
— knop

— waarom welk en welke
boom en plant
die is veel van hoe slegter
kennende worden. 109
— die is hier al te beeter
moest te weeten. 209
Vrugt en bloem hoe geslacht
moeten weeten?
Vrugt hoe en waarom niet aan
zware en zwaar planten
— wat voor dit anleiding heeft
gegeven. *ibid.*
— knop